

TINGSTEN I SÖDERN:

**Skärpt försvarskamp av
"vita herrefolket"**

En ovanlig scen från det djupa Södern; den vite mannen och på samma bänk negerflickan, ännu för ung för att känna förbuden och rasbarriären.

Motståndet skärps i Södern och konflikten i rasfrågan är kanske den hårdaste sedan inbördeskriget, skriver Dagens Nyheters chefredaktör Herbert Tingsten i den första av en serie artiklar om negerfrågan. Att stora framsteg gjorts under det senaste decenniet i kampen för de färgades likställdhet är uppenbart, men Herbert Tingsten har också under sin rundresa i Södern fått en närbild av de män och de organisationer — t ex medborgarråden, Klanen, "Söderns gentleman", "Den vita kameliens söner" — som med en sådan oförsonlighet försvarar de vitas värde, av människor som från barndom

men fått vänja sig vid att särskilja, se ned på, förakta och som fått "en uppfostran i ondska".

Han skildrar i sina artiklar bl a bakgrunden till konflikten och det nät av lagar som skapats i många delstater för att slå vakt om de vitas privilegier. Herbert Tingsten har mött guvernörer, politiker, tidningsägare och några av de mest våldsamma rashetsarna, de som brukar kallas eldslukare. De vitas talesmän framstår för honom som handelsresande i hat och fördomar — medan han bland negerledarna funnit "kynskap, kultur och idealism utan hätskhet".

Se sidan fyra

tor trakassering av svarta kunder. I de högskolor i Södern som tar emot både vita och svarta studenter har i regel inte svåra motstånd uppstått, och på några håll kan man tala om verklig integration, om ett naturligt omgång på likställighetens grund; det vanliga tycks dock vara att vita och svarta sällan umgås utanför studielokalerna och att de inte dansar med varann på festerna. Då gemensamhet införts på badplatserna — ett särskilt känsligt kapitel — kan det på vissa håll fastslås att det vita klientelet minskas åtminstone under den första tiden. I den djupa Södern framstår desegregation på detta område — liksom på många andra — fortfarande som otänkbar.

Beträffande desegregationen i skolorna under de senaste åren är ett allmänt omdöme särskilt vanskligt. Det bör först och främst understrykas att även då uppdelningen i princip avskaffats — vilket främst är förhållandet i städer — bevaras den i realiteten ofta i stor omfattning helt enkelt därför att vita och svarta bor i olika områden. I Louisville i Kentucky, som ofta nämns som det stora exemplet på framgångsrik desegregation, är 55 av de 75 skolorna blandade, elva är vita och nio svarta; 47 procent av de svarta och 82 procent av de vita går i blandade skolor; 27 procent av eleverna är negrer. I Washington, där desegregationen också är fullständig, ehuru mera omstridd i sina resultat, är 104 av de 125 lägre skolorna blandade; omkring 70 procent av alla elever är negrer. På många platser är antalet blandade skolor, trots desegregation, vida mindre, då negrerna utgör en ringa del av befolkningen och bor koncentrerat.

desegregationen i rik-

Amerikas rasfråga:

FRAMSTEG OCH REAKTION

"FÖRBÄTTRINGEN efter kriget har varit vida större än de mest optimistiska ledarna av kampen för jämlikhet under 1930-talet väntade sig." Så skrev för ett år sedan, med tanke på negrernas rättsställning, en av Amerikas främsta experter på rasfrågor, professor Oscar Handlin vid Harvard. Det samma säger vetenskapsmän, politiker och publicister av liberal färg överallt i USA, negerprofessorerna vid Howarduniversitetet i Washington, de vita och färgade män och kvinnor som i NAACP (föreningen för främjande av de färgades välfärd) ägnar sitt liv åt arbetet för likställighet, skribenterna i Nordens stora tidningar och tidskrifter.

De har rätt, utan tvivel. Framsteget under de tolv åren efter kriget har varit stort. De bestämmelser som uteslöt negrerna från rösträtt i en rad sydstaterna har förklarats ogiltiga av unionsdomstolarna; mellan 1947 och 1956 steg antalet röstberättigade negrer i tio av dessa stater från 595 000 till 1 240 000 (fem miljoner negrer var i rösträttsåldern). Genom beslut av unionella myndigheter har raserna blivit likaberättigade inom försvaret, unionsförvaltningen, alla de industriella företag som arbetar i unionell regi eller för union-

Några av de våldsammaste raskonflikterna har utspelats där negerungdomar bindrats tillträde till läroverk och universitet. De två negerpojkar på bilden tillhör dessa utestängda, medan de vita kamraternas reaktioner mot dem speglas av ansiktena i bakgrunden.

nens räkning, att negerchefer kommenderar vita officerare och soldater är nu naturligt, och det tedde sig för femton år sedan orimligt. De stora arbetarorganisationerna, sammanslagna i AFL-CIO (American Federation of Labor och Congress of Industrial Organizations) har påbjudit och till stor del genomfört att negrer likaväl som vita får bli medlemmar i anslutna fackföreningar. Negrernas genomsnittliga inkomst i förhållande till de vita har år från år gått framåt, även om avståndet ännu är stort. Under 1940-talet och början av 1950-talet fälldes högsta domstolen i den legala jämlikhetens tecken en rad epokgörande utslag; negrerna skulle få rätt att studera vid alla högre offentliga undervisningsanstalter, segregation i samfärdsel av mellanstatlig art förbjöds, parker och rekreationsplatser i statlig och

kommunal ägo måste hållas öppna på samma villkor för alla.

Det enhälliga domstolsbeslutet i maj 1954, kompletterat med ett tillämpningsutslag ett år senare, var kulmen i denna revolution genom lagtolkning. I 17 av unionens 48 stater — och i Columbiadistriktet med huvudstaden Washington — var vid denna tid segregation i skolorna påbjuden; vita och svarta barn måste hållas i skilda skolor. Unionsförfattningens regel om legal likställighet hade inte ansetts vara ett hinder för denna uppdelning. Den regeln innebar blott, hade man sagt, att skolorna skulle vara "likvärdiga", även om de var "uppdelade" (i praktiken hade de inte heller varit likvärdiga, långt därifrån). Nu förklarade högsta domstolen att uppdelning var oförenlig med likvärdighet. "Att särskilja dem (negerbarnen) från andra en-

dast på grund av deras ras skapar en känsla av underlägsenhet i fråga om deras ställning i samhället och kan ha en verkan på deras hjärtan och sinnen som aldrig kan utplånas... Åtskilda undervisningsmöjligheter är i sig själva olikvärdiga." Över hela världen spreds budskapet om detta utslag som ett bevis på att Amerika var redo att till det yttersta tillämpa de demokratiska grundsatser som dess ledare i den internationella konflikten förkunnade. Utslaget var, sa det, viktigare än något annat i amerikansk historia, "det amerikanska dilemmat" var i det väsentliga löst.

Om man fyra år efter utslaget reser i Södern och studerar dess rasproblem i den stora litteratur som uppstått under de senaste åren, är det omöjligt att uttrycka

Det nya och märkliga i situationen är att domstolsutslagen 1954 och 1955 efter hand framkallat en hård och allmän reaktion i en stor del av Södern. Staterna vägrar att följa den linje unionens högsta domstol har angivit, de bygger upp ett system av författningsbestämmelser och lagar för att omöjliggöra tillämpningen av vad som förklarats vara gällande rätt, de befäster och skärper i skilda hänseenden rassegregationen och de vitas väld. Därmed har en konflikt uppstått i rasfrågan som är den skarpaste sedan årtionden, kanske sedan inbördeskriget och den efterföljande rekonstruktionsperioden. Söderns "motståndsrörelse" arbetar med en effektivitet, en bitterhet och en ideologisk propaganda som för tanken till de stater som bröt sig ut ur unionen och bildade "Amerikas konfedererade stater" för snart hundra år sedan.

En del av de stater som hade lagfäst segregation i skolorna år 1954 har visserligen helt eller delvis böjt sig för de unionella direktiven. I de s k gränstaterna, Maryland, West Virginia, Kentucky, Missouri, har upphävandet av segregationen gått så långt att dess framgångsrika och fullständiga genomförande kan anses säkrat. I några andra stater, såsom Tennessee, Arkansas och Texas, har ett antal skoldistrikt desegregerats utan att man kan hävda att de unionella kraven principiellt godtagits. I flertalet sydstater har hållningen hårdnat under de senaste åren. Virginia och Nord-Carolina syntes till en början beredda att ge vika, men har nu anslutit sig till motståndslinjen. I den djupa Södern, från Syd-Carolina till Florida och Louisiana, har ingen enda skola desegregerats, och staternas ledare förklarar enstämmigt att "det inte skall bli samma skolor för vita och negrer på tusen år", att de "hellre går under än ger efter" — för att citera ett par typiska paroller. Att bestämt ange hur stor del av barnen i de 17 år 1954 segregerade staterna som nu går i gemensamma skolor är inte möjligt, men med all säkerhet är det blott några få procent; det överväldigande flertalet har inte berörts av högsta domstolens utslag.

Oviljan mot desegregation står nästan genomgående i direkt proportion till de färgades andel i befolkningen. I de stater där man utan större konflikter böjt sig för domstolsutslaget är negrerna i regel fåtaliga, enligt 1950 års folkräkning 6 procent i West Virginia,

og med sådan glädje, sådan tillförsikt. Framsteget på lång sikt är obestridligt, det måste fastslås och fasthållas. Men på kort sikt, i dagens läge, är det osäkerheten, krisen, reaktionen som är det påtagliga och framträdande.

Bilderna och intrycken är i mycket oklara och växlande. Några av segregationens yttre tecken är försvunna; det vita skynket som i järnvägsvagnarna skilde vita och svarta restauranggäster är borta. Den sociala uppdelningen består. Om jag tar en neger i hand, förlorar jag min plats, yttar en liberal journalist i Alabama; jag träffar nästan aldrig folk av den andra rasen, försäkrar vita och negrer. Att äta en måltid, att ta en drink med en neger är omöjligt utom på restauranger vid järnvägsstationer och flygplatser. Men jag besöker en rad negeruniversitet, med statsunderstöd, kunniga och självständiga lärare och utmärkta lokaler och bibliotek.

De stridiga bestämmelserna och konventionerna leder till förvirring och konstigheter. På många håll finns två väntsalor: en för vita och negrer som skall resa på ett tåg eller i en buss som går i mellanstatlig trafik, en för negrer i fordon som går i inomstatlig trafik. I Greenville, Mississippi, besöker vi ett nytt och fint sjukhus; det är byggt med unionellt understöd, säger vår ledsagare, och därför finns ingen segregation i princip, men vi har negrerna för sig; på ingången till deras avdelning står det "för ambulanser", och alla vet vad det betyder. I Nashville, Tennessee, är mödrarna på ett barnbördshus segregerade, men ungarna låter vi ligga i samma sal, säger läkarna belåtet. I Montgomery, Alabama, äter vi middag hos en officersfamilj som hör till den unionella flygbasen, men är bosatt i en villa utanför kasernområdet; de skulle gärna bjuda en färgad officersfamilj som de brukar umgås med på basen, men i villan gäller Alabamas lag, som stadgar straff för att bjuda vita och svarta tillsammans. På några ställen får vita taxichaufförer bara köra för vita (inte ens för en negress i födslovändor kan jag köra, säger vår kvinnliga chaufför i en stad) och svarta för svarta. Ibland finns särskilda bussar för de båda raserna, ibland får negrer sitta på de bakersta bänkarna, ibland är segregationen även i lokaltrafik upphävd.

7 procent i Kentucky, 8 procent i Missouri — att Maryland med sina 17 procent negrer hör till denna grupp förklaras åtminstone delvis av att staten i skilda hänseenden (immigration, industrialisering, religiösa förhållanden) traditionellt har en struktur av nordöstlig typ. Negrernas andel i befolkningen i den egentliga Södern är följande:

Alabama 32,1 procent, Mississippi 45,4 procent, Florida 22,3 procent, Nord-Carolina 25,8 procent, Georgia 30 procent, Syd-Carolina 38,8 procent, Louisiana 32,9 procent, Virginia 22,1 procent.

De nyheter vi får från rasfronten i USA gäller helt naturligt

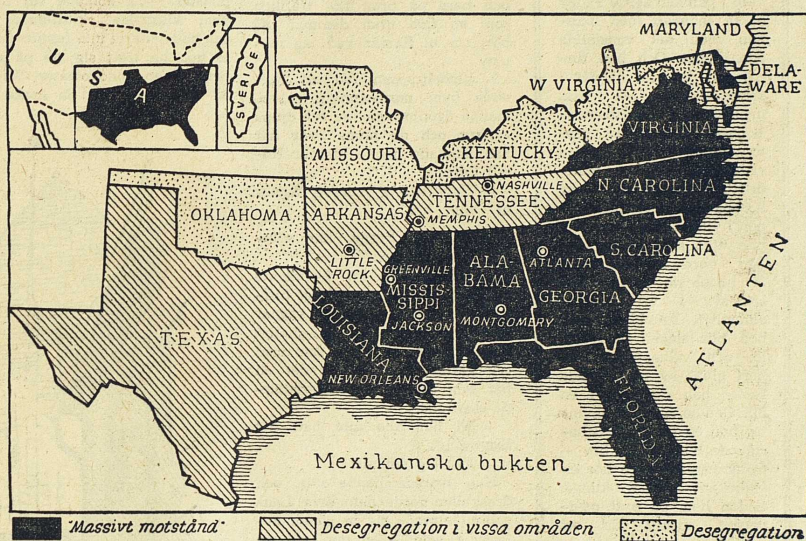
sitetet att relegera en i laga former intagen negerstudentska. Little Rock, Arkansas: då ett antal negerungdomar efter domstolsbeslut intagits i ett läroverk vägrade guvernör Faubus med stöd av det inkallade nationalgardet dessa studerande tillträde (med motiveringen att den offentliga ordningen eljest ej kunde upprätthållas); president Eisenhower överförde då Arkansas nationalgarde i unionell tjänst, skickade 1200 man ur den reguljära armén till Little Rock och säkrade på detta sätt desegregationen vid läroverket.

Episoder som dessa har varit av stor vikt; särskilt Little Rock-affären har i hög grad ökat spän-

talrika i jämförelse både med äldre tids förhållanden — lynchningar har inte ägt rum — och av rashat betingade våldshandlingar i Nordens storstäder. Dels säger enstaka våldsdåd inte mycket om det allmänna läget. Övergreppen är ofta uttryck för en viss labilitet, för en tendens till förändring med åtföljande fruktan för förändring. Clinton och Little Rock genomförde i någon utsträckning desegregation; därför uppstod de sensationella konflikterna. I en rad universitet i Södern har negerstudenter blivit intagna, i många andra har de utan bråk avisats; striden kring Autherine Lucy i Birmingham uppstod på grund av lätets osäkerhet. På de

Taktiska atomvapen

sades i vår söndagsledare vara utmärkta därav "att de med sin korta räckvidd (några få mil) är uppenbart och ostridigt defensiva". Aftonbladet kritiserar med rätta definitionen. Självfallet är att taktiska atombomber kan användas på vilka mål som helst och överföras hur långt som helst. Vad vi åsyftade i vår alltför hopdragna formulering var — vilket av sammanhanget borde ha framgått — de robotvapen som i första rummet diskuterats för svenskt bruk och som skall införas, eller har införats, med det norska och danska försvaret.

Kartan visar det aktuella läget i rasfrågan inom skolorna i Södern.

till stor del sensationella och våldsamma konflikter: Clinton, Tennessee, där demonstrationer och hot under en tid hindrade negerungdomarna att besöka ett desegregerat läroverk. Montgomery, Alabama, där de färgade efter ett års bojkott lyckades få bort diskriminering på bussarna. Birmingham, Alabama, där den vita pöbeln tvingade statsuniver-

ningen. Andra fall av våld eller hot om våld — överfall, dynamitattentat, demonstrationer — vittnar likaledes om motsättningarnas skärpa och den förbittrade hårdheten inom grupper av vita (från de färgades håll har övergrepp av denna art knappast förekommit).

Men våldsdåden är dock inte det mest betecknande för krisen i Södern. Dels har de varit föga

områden och i de stater där segregationen och förtrycket är fulländade blir de öppna konflikterna inte talrika; härifrån kommer sällan nyheter som går runt världen. Det är lagstiftningen, de utan slitningar följda vanorna, de åsikter som anses självklara som ger den amerikanska Södern av i dag dess karaktär.

HERBERT TINGSTEN